

anstalterne; det skal jeg ikke kunne bestride, men jeg veed, at deres Tal er ikke stort; jeg veed, at den overveiende Deel er reddet for Samfundet. Seer man nu hen til, hvor Meget Straffeanstalterne hvert Aar koste Landet, saa troer jeg ikke, det vil vække Fortrydelse, at vi anvende Noget for i den tidlige Alder at tage det Onde fra Barnet. Institutet er ikke alene en Pleieanstalt, men tillige en Opdragelses- og Oplærelsesanstalt, hvorved Børnene efter deres forskjellige Evner have erholdt saadanne Kundskaber saavel i aandelig som i materiel Henseende, at de efter Confirmationsalderen kunne træde ud i Livet. Jeg troer, at de Fleste, der kjennde dette Institut, ville indrømme, at den største Deel af de Børn, der have forladt dette Huus, have forladt det med et Indtryk, der hele Livet igjennem mangen en Gang har været dem kosteligt og dyrebart. For at denne Anstalt kan vedblive sin Virksomhed, er det, jeg tillader mig at anbefale det foreslaaede Beløb til det ærede Things Vedtagelse.

Svar: Jeg skal ikke trætte det høitærede Thing med et langt Foredrag, men jeg ønsker dog at fængsle Thingets Opmærksomhed et Øieblik paa et enkelt Punkt. Jeg har taget Ordet for at udtale mig om det Endringsforslag, der er fallet af min ærede Nabo (Sohansen), angaaende et Tillæg af 1000 Rd. til den Sum, der er opført til Bøndehøiskolerne. Hvorvel jeg ønsker Folkeoplysningen al mulig Lykke og Fremme, kan jeg dog ikke være med at støtte et Forslag i den Retning som det fremfattede. Jeg skal villig indrømme, at mit Kjendskab til Bøndehøiskolerne indskrænker sig til meget Lidt, da der i den Egn, hvor jeg boer, og i en længere Omkreds, ikke er nogen af de saakaldte Høiskoler; men hvor lidet Kjendskab jeg end har dertil, saa har jeg dog deraf søgt at indhente den Smule Erfaring, der har været mig mulig. Min Mening er den, at disse saakaldte Bøndehøiskoler snarere gaae ud paa at danne, om jeg saa maa sige, en Overbønde-stand, end man kan kalde dem almindelige Læreanstalter for Folkelivet (En Stemme: Nei, det er urigtigt!). Ja, det er muligt, at jeg feiler; det er muligt, at det strider imod flere af de ærede Medlemmers Anskuelser, og

jeg vilde ønske, at min Mening var feil; thi det er ingenlunde for at drage tilfælts imod Underviisningen, at jeg her udtaler mig. Jeg vil ønske disse Skoler al mulig Fremgang, naar de kunne opfylde det Løfte og det Ønske, som her udtales. Jeg hører den ene Dag efter den anden fra forskjellige Sider Udtalelser og Ønsker for Almuebefolkningen om en bedre Oplysning. I denne Klasse skal jeg stille mig i Række til enhver Tid, saasnart der fremkommer Noget, som det er mig muligt at være er til almindelig Folkeoplysning. Den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 4de Valgkreds (Kraiberg) har blandt Andet brugt det Udtryk, at disse Høiskoler jo ere Læreanstalter for fattige Børn; ja, det er netop de fattige Børn, jeg i saa Henseende har for Øie; thi vi vide nok, at der er saa mange Læreanstalter, hvor de rige Folk kunne anbringe deres Børn, for at skaffe dem en bedre Oplysning. Jeg vil dog imidlertid ikke alene tage Hensyn til den fattige, men til den mindre bemidlede, den jævne Befolkning i Almindelighed, og jeg maa da ærligt tilstaae, at det ikke er mig muligt at være, at den jævne Befolkning kan have nogen Nytte af den Underviisning, som disse saakaldte Bøndehøiskoler levere. Hvad saaledes min Kreds og Omegn angaaer, da ere for det Første de, som allerede ere oprettede, saa langt fjernede fra det Sted, hvor jeg boer, at jeg kun har seet en eneste Elev fra hele denne Egn, som i det sidste Aar har været paa en saadan Skole. Hos denne Elev, eller rettere sagt hos hans Fader, har jeg søgt at erkjendige mig om, hvor store Udgifterne for et halvt Aar vilde være paa Skolen, og det er da blevet mig meddeelt, at disse omtrent vilde beløbe sig til 200 Rd. Naar man nu tænker sig, at en Fader i 1/2 Aar maa betale et Beløb af 200 Rd. for at holde sin Søn paa en saadan Skole, saa bliver det klart, at det ikkun vil være Mindretallet af Befolkningen, der seer sig istand til at offere saa Meget paa deres Sønners Underviisning. Det er navnlig af denne Grund, at jeg har reist mig for at tale imod det foreliggende Forslag; thi det er langtfra min Mening, at jeg har Noget imod Bøndehøiskolerne, naar de oprettes ad Friwillighedens Vej; jeg vilde da sige: Gid man vilde oprette saa mange som muligt; ja,